

lek. Kamili Malewskiej – Kaczmarek

„Określenie częstości występowania oraz środowiskowych czynników ryzyka powysilkowego skurczu oskrzeli u młodzieży czynnie uprawiającej sport”

Promotor: Prof. dr hab. n. med. Iwona Stelmach

Promotor pomocniczy: Dr n. med. Daniela Podlecka

1. Uwagi formalne

Przedłożona mi do recenzji rozprawa wyróżnia się od pierwszego kontaktu nowoczesnością ujęcia i wysoką jakością przedstawianych badań oraz ich interpretacji. Rzadko bowiem podstawą doktoratu są 3 doskonałe publikacje, zamieszczone w ciągu ostatniego roku w recenzowanych czasopismach, o łącznym IF 7,774 i wynoszącej 200 liczbie punktów wg MNiSW. Równie imponująco wygląda dorobek naukowy lekarki Kamili Malewskiej – Kaczmarek obejmujący dalsze 11 pozycji, które -choć nie weszły do rozprawy- zostały w większości opublikowane zagranicą. 3 z nich wiążą się z tematem doktoratu, co oznacza dużą konsekwencję autorki w realizacji głównego kierunku podjętych badań. Dodam tutaj wyrazy uznania także dla promotorki pracy prof. dr hab. n. med. Iwony Stelmach oraz promotorki pomocniczej dr n. med. Danieli Podleckiej za akceptację oryginalnej formy rozprawy, a może nawet jej podpowiedzenie. A także za dopilnowanie wzorowej dokumentacji etycznej dotyczącej oceny udziału poszczególnych autorów we wspomnianych publikacjach zespołowych, przy sprawiedliwym przypisaniu zasług badawczych doktorantce (patrz strony 55-67).

W wykazie zastosowanych skrótów (str. 6) Global Initiative for Asthma, doktorantka wyjaśniła, jako Światową Inicjatywę na rzecz zwalczania Astmy, a nie dosłownie jako Światową Inicjatywę na rzecz Astmy. Wprawdzie taka interpretacja tej cennej międzynarodowej inicjatywy jest dość powszechna w piśmiennictwie krajowym, lecz recenzent (KB) woli drugie ujęcie zakładające, że działania na rzecz astmy (tutaj zgoda) obejmą nie tylko jej zwalczanie- w domyśle głównie lekami przeciwzapalnymi- lecz także rozpoznanie przyczyn uczuleniowych zapalenia astmatycznego, innych środowiskowych czynników ryzyka skurczu oskrzeli, rozszyfrowanie mechanizmów poszczególnych objawów, podjęcie działań zapobiegawczych oraz stworzenie sieci wsparcia dla chorych. Jednemu z takich aspektów jest bowiem w istocie poświęcona oceniana rozprawa.

Odnośnie literatury wśród 19 cytacji (str. 75-76) znaleziono tylko 2 pozycję starszą niż z ostatnich 10 lat (2023 – 2013); 7 z ostatniego pięciolecia 2023-2018, a inne bardzo aktualne.

Zamieszczone we wbudowanych publikacjach wyniki, w tym wykresy i tabele są poprawne, dobrze skomentowane i logicznie ujęte. Dyskusja w każdej z publikacji włączonych do rozprawy oraz w komentarzach scalających pracę jest wyczerpująca i zwięzła. Wnioski skomentowano poniżej.

2. Uwagi stylistyczne

Praca w nowych fragmentach jest napisana poprawnym językiem, zgrabna stylistycznie i gramatycznie. Teksty opublikowane w języku angielskim były poddane ocenie przez redaktorów i recenzentów *International Journal of Environmental Research; Public Health* oraz *Pediatrics - Medycyny Rodzinnej*. Oba elementy rozprawy nie budzą zastrzeżeń językowych.

3. Komentarze metodologiczne

Doktorantka szczegółowo i trafnie opisuje zastosowane metody, podając odpowiednie źródła. Należy jednocześnie stwierdzić, że skrupulatna analiza trafnie wybranych i użytych w pracy metod badawczych, podobnie jak sumiennej ich realizacji w warunkach realnej codzienności w tym w terenie, poza ośrodkiem klinicznym, budzi uznanie dla samej doktorantki, jak i do Zespołu znakomitego ośrodka klinicznego w którym wykonano zaplanowane badania.

4. Uwagi merytoryczne

Wstęp do analizowanej rozprawy lek. Kamili Malewskiej – Kaczmarek obejmuje 10 stron. Autorka trafnie przedstawiła we wstępie do rozprawy niezbędne definicje, objawy i patogenezę skurczu oskrzeli, podkreślając rolę procesu zapalenia i słusznie różnicując czynniki przyczynowe powodujące zapalenie w drogach oddechowych od bodźców wywołujących skurcz oskrzeli. Jedynie zamieszczona na str.14 rycina 1 (autor *Athchley* i wsp.) wymaga wyjaśnienia podczas obrony. Czy proporcje istotności zawartych na rycinie czynników są zdaniem doktorantki identyczne, jak to sugeruje identyczna wielkość ilustrujących je pól? Czy może niektóre są ważniejsze od pozostałych, a ich faktyczną rolę oznaczają różne kolory? Może kolor czerwony albo żółty? Pytam o to, gdyż zamieszczając ową rycinę we własnej pracy zazwyczaj ją aprobujemy lub poddajemy ostrej krytyce. Nie natrafiłem jednak na podobną polemikę w tekście. Zestawienie danych dotyczących prób prowokacyjnych, różnicowania powysiłkowego skurczu oskrzeli oraz jego leczenia zdradzają doskonałą znajomość tematu, umiejętność wnioskowania i kojarzenia faktów. Stanowią także dobrą podstawę teoretyczną poczynionych założeń i celu pracy. Celem podjętych badań było określenie częstości występowania powysiłkowego skurczu oskrzeli u młodzieży aktywnie uprawiającej sport, a drugim określenie czynników środowiskowych sprzyjających jego wystąpieniu. Wnioski przyniosły zadawalającą recenzenta odpowiedź na cel nr 1: 28%. Krótko i precyzyjnie. Jak chodzi o bez wątpienia trudniejsze pytanie z celu nr 2 – wnioski końcowe są mniej precyzyjne. Doktorantka podaje, że sportowcy trenujący w warunkach hali sportowej obciążeni są większym ryzykiem rozwoju EIB w porównaniu do trenujących na zewnątrz i pływaków. Oraz że ryzyko EIB zwiększa profil uczuleniowy „pleśnie, pyłki drzew i traw”. A co z bylicą i innymi chwastami? Oraz co z roztozczami na wspomnianej hali gimnastycznej? Czy próbki kurzu były badane akarologicznie lub mykologicznie?

Analiza przedstawionych przez doktorantkę celów podjętych badań, zastosowanych metodyk oraz uzyskanych wyników w połączeniu z wnioskami wykazuje pełną spójność. Zapewne wynika ona z doświadczenia w systematycznym publikowaniu prac według określonych kryteriów. Prezentacja uzyskanych wyników w postaci kopii opublikowanych prac i krótkich do nich

komentarzy nie budzi zastrzeżeń, a nawet wymaga podkreślenie zalet, za jej oryginalność, przejrzystość i staranność.

W kontekście oceny powysiłkowego skurczu oskrzeli w zależności od treningów na świeżym powietrzu, na basenie czy w sali gimnastycznej zdumiewa recenzenta fakt wykonywania w grupach badanych PTS z pyłkiem brzozy, leszczyny i bylicy oraz pleśni, a pominięcie wykonania PTS wobec roztoczy. (patrz podrozdział 3.2.3. Atopy, str. 30 doktoratu a strona 7 z 12 pierwszej wbudowanej publikacji). To być może moje przeoczenie, a być może niedomówienie Autorki wynikłe z przyjętej konstrukcji rozprawy. Również zaskakuje brak w całej pracy wyników badań skórnych testów pokarmowych oraz natywnych z surowymi owocami i warzywami, choć w piśmiennictwie dotyczącym alergii u młodzieży są one zalecane. Oczywiście wybór metod wobec określonych założeń i celów pracy jest sprawą dowolną doktorantki i Jej Promotorek, ale utożsamianie pojęcia atopii jedynie z krótką listą alergenów wziewnych w ramach zestawu PTS wydaje się nie do końca konsekwentne. Proszę o wyjaśnienie tych wątpliwości recenzenckich podczas obrony.

Dyskusja obejmuje fragmenty wbudowanych publikacji i kilka stron maszynopisu i mogłaby być nieco bardziej pogłębiona w stosunku do relacji wzajemnych atopii, pomiarów wydychanego tlenu azotu, a powysiłkowego skurczu oskrzeli. Mimo to dobrze uwydatnia skalę badanego problemu, wyzwania jakie stwarza powysiłkowy skurez oskrzeli i rolę zbadanych czynników środowiska w jego rozwoju. Przedstawione wywody wynikające z badań Zespołu z czynnym udziałem doktorantki są zgodne z najnowszymi danymi piśmiennictwa światowego w tym zakresie. z wyjątkiem niedocenionej roli alergii na roztocze oraz pokarmy.

Celem podjętych badań było określenie częstości występowania powysiłkowego skurczu oskrzeli u młodzieży aktywnie uprawiającej sport, a drugim określenie czynników środowiskowych sprzyjających jego wystąpieniu. Wnioski przyniosły zadawalającą recenzenta odpowiedź na cel nr 1: 28%. Krótko i precyzyjnie. Jak chodzi o bez wątpienia trudniejsze pytanie z celu nr 2 – wnioski końcowe są mniej precyzyjne. Doktorantka podaje, że sportowcy trenujący w warunkach hali sportowej obciążeni są większym ryzykiem rozwoju EIB w porównaniu do trenujących na zewnątrz i pływaków. oraz że ryzyko EIB zwiększa profil uczuleniowy „pleśnie, pyłki drzew i traw”. A co z bylicą i innymi chwastami? oraz co z roztoczami na wspomnianej hali gimnastycznej? Czy próbki kurzu były badane akarologicznie lub mykologicznie?

5. Podsumowanie

W ocenie recenzenta wyróżnić należy trafny wybór tematu badan, staranność i wieloaspektowość opracowania wyników analizy zebranego materiału, co pozwoliło na sformułowanie ciekawych wniosków, w zasadzie zgodnych z założeniami i celami pracy. W szczególności należy pochwalić niebanalną strukturę rozprawy, naprawdę godną szerszego upowszechnienia.

Reasumując stwierdzam, że przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska lek. Kamili Malewskiej - Kaczmarek na stopień doktora nauk medycznych stanowi samodzielne rozwiązanie przez autorkę problemu naukowego, oraz wykazuje jej ogólną wiedzę teoretyczną w danej dyscyplinie naukowej. W mojej ocenie spełnia wymagania stawiane tego typu zadaniom i pomimo drobnych usterek opisanych w recenzji, kwalifikuje się jako podstawa do uzyskania stopnia doktora medycyny. Kończąc wnoszę o uznanie ocenianej rozprawy za wyróżniającą się, tym bardziej, że badania dotyczące niezmiernie aktualnego problemu powysiłkowego skurczu oskrzeli zostały

wykonane starannie, wnoszą określony wkład do nauki i dowodzą posiadania wiedzy, krytycyzmu i pasji badawczej ich autorki.

Mam przeto zaszczyt prosić Wysoką Radę Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi o przyjęcie mojej pozytywnej recenzji i podjęcie dalszych kroków w przewodzie lek. med. Kamili Malewskiej - Kaczmarek.

+

Prof. dr hab. med. Krzysztof Buczyłko

Instytut Nauk o Zdrowiu, Państwowa Uczelnia Zawodowa we
Włocławku